

Socialnämnden 050317

revidering av:

RIKTLINJER AVSEENDE SERVERINGSTILLSTÅND

I

HÖRBY KOMMUN

Jenny Alskepp
Anneli Gullberg
Johanna Nilsson

Riktlinjer för serveringstillstånd

INLEDNING _____	1
ALKOHOLLAGEN OCH KOMMUNALA RIKTLINJER _____	2
Ansvarsfull alkoholhantering _____	2
Alkoholpolitiska olägenheter _____	3
Serveringstider _____	5
Serveringslokal _____	6
Uteservering _____	7
Tillfälliga tillstånd _____	8
Tillsyn _____	9
Anmälningsskyldighet vid befintligt serveringstillstånd _____	10
Sanktioner _____	12
Undantag från serveringstillstånd _____	13
Riktlinjer vid folkölsförsäljning _____	15
Detaljhandel med folköl _____	15
Servering av folköl _____	16

INLEDNING

Kommunfullmäktige har beslutat om riktlinjer gällande serveringstillstånd som varit gällande sedan 1996-01-01. Sedan dess har förändringar skett avseende alkoholkonsumtion i samhället och missbruk av bland annat folköl har gått längre ner i åldrarna.

Alkohollagen reviderades i vissa avseenden den 1 juli 2001. De förändringar som påverkar riktlinjerna är att risken för alkoholpolitiska olägenheter särskilt skall beaktas vid beslut om serveringstider (AL 6:4), att serveringslokalen även skall vara lämplig för sitt ändamål ur brandsäkerhetssynpunkt (AL 7:8) samt att det är grund för återkallelse av serveringstillstånd om tillståndshavaren tillåter brottslig verksamhet på serveringsstället (AL 7:19). Dessutom har reglerna för försäljning av folköl skärpts (AL 5:6 och 6:1 a) vilket här tas upp i ett särskilt avsnitt.

Riksdagen beslutade den 21 februari 2001 att skapa en Nationell handlingsplan för att förebygga alkoholskador. Tillsynen över försäljning och servering av alkohol bör enligt denna skärpas. Regeringen nämner följande vad gäller intensifierade kommunala åtgärder:

- att ha alkoholpolitiska program omfattande dels precisering av begreppet Alkoholpolitiska olägenheter samt dels precisering av kommunens ambitionsnivå för tillsyn. Hörby Kommun har under två år haft en anställd alkohol- och drogsamordnare som har inventerat kommunens behov och resurser samt dokumenterat ett alkohol- och drogpolitiskt program för Hörby Kommun.
- att ha en effektiv tillsyn av företag som säljer eller serverar alkohol, ansvarsfull alkoholhantering för innehavare av alkoholserveringstillstånd,
- att samarbeta med polismyndigheten för att motverka illegal alkoholhantering.

Regeringen har vidare uppdragit åt Statens Folkhälsoinstitut att tillsammans med representanter från restaurangnäringen, de fackliga organisationerna, polismyndigheten och kommunerna utarbeta ett gemensamt åtgärdsprogram. Detta program skall ange vilka åtgärder som behövs för att

- tidigarelägga restaurangvanorna och därmed minska behovet av sena serveringstider,
- minska risken för bråk och våld genom att exempelvis komma ifrån kösystem,
- skapa effektivare samarbete mellan restaurangföretagare och polis i kampen mot narkotika på restauranger, samt
- förbereda övergång till rökfria restauranger.

Med anledning av ovanstående finns behov av att revidera riktlinjer som gällt i Hörby Kommun sedan 1996-01-01.

ALKOHOLLAGEN OCH KOMMUNALA RIKTLINJER

Tillståndsprövningen inom alkoholområdet skall baseras på objektiva, tydliga kriterier fastställda i lag och förordning. Kommunerna har dock möjligheter att, inom alkohollagens ram, utforma alkoholpolitiska program med riktlinjer för tillståndsgivning. I dessa bör även anges vilka allmänna kriterier som kommunen avser att tillämpa vid bedömningen om en servering kan orsaka alkoholpolitiska olägenheter. Detta skall ge sökanden vägledning om vad som prövas i en ansökan. Avslag på ansökningar om serveringstillstånd skall motiveras utifrån de kriterier i alkohollagen, dvs. hänvisning till sökandens lämplighet, serveringslokalens beskaffenhet eller med hänsyn till att alkoholpolitiska olägenheter kan befaras uppstå genom den tilltänkta serveringen. Skälen för bedömningen skall preciseras i beslutet.

Ansvarsfull alkoholhantering

Alkohollagen 3 kap 4 §

”Försäljning av drycker som omfattas av denna lag skall skötas på sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras.

Den som tar befattning med försäljning av alkoholdrycker skall se till att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället”.

Alkohollagen 3 kap 8 §

”Vid detaljhandel med spritdrycker, vin och starköl får varorna inte säljas eller annars lämnas ut till den som inte fyllt 20 år. Motsvarande gäller vid detaljhandel med öl och servering av alkoholdrycker ifråga om den som inte har fyllt 18 år.

Alkoholdrycker får inte lämnas ut till den som är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel.

Alkoholdrycker får inte lämnas ut om det finns särskild anledning anta att varan är avsedd olovligen tillhandahållas någon.

Den som lämnar ut alkoholdrycker skall förvissa sig om att mottagaren har uppnått den ålder som anges i första stycket”.

Statens Folkhälsoinstituts allmänna råd

Ett huvudmål för alkoholpolitiken är att begränsa alkoholens skadeverkningar, till exempel överkonsumtion och allt för tidig alkoholdebut.

Både den som bedriver försäljning och den personal som medverkar vid försäljning har ansvar för att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället. Serveringen skall utföras på ett ansvarsfullt sätt.

- Onyktra kunder/gäster får inte ges tillträde till försäljningsstället eller vistas där, utan skall avvisas.
- Vid servering får gästerna inte serveras alkoholdrycker i sådan omfattning att de blir störande eller onyktra. Serveringen skall utövas på ett ansvarsfullt sätt.
- Oordning på försäljningsstället skall motverkas. Detta gäller oordning som har samband med alkoholförtäringen och sådan som inte är alkoholrelaterad (exempel gäster uppträder störande utan att vara påverkade eller att brottslig verksamhet förekommer). Uppkommer oordning måste missförhållandena rättas till, exempelvis genom att gäster talas tillräta, avvisas, polis tillkallas eller, om inget annat återstår, att försäljningsstället utryms.

Alkohollagen ställer som krav på den som söker ett serveringstillstånd att han/hon har kunskaper i alkohollagen och är personligt och ekonomiskt lämplig för uppgiften att inne ha ett serveringstillstånd. Detta för att trygga att serveringen sker på ett ansvarsfullt sätt. Tillståndshavaren har också ansvar för att de som serverar och är utsedda som serveringsansvariga har kunskaper om lagar och regler som finns, gällande alkoholservering.

Riktlinjer för Hörby kommun avseende ansvarsfull alkoholhantering

Alkohollagen är en social skyddslagstiftning och ställer krav på tillståndshavaren att se till att konsumtionen sker under ordnade former.

Genom samverkan med restaurangerna, andra myndigheter vill Hörby Kommun verka för en bra miljö på restaurangerna med en ansvarsfull alkoholservering.

Alkoholpolitisk olägenhet

7 kap 7 § Alkohollagen (1994:1738)

”Serveringstillstånd får meddelas endast den som visar att han med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten. Sökanden skall också visa att serveringsstället uppfyller kraven i 8 §.”

”Vid tillståndsprövningen skall särskild hänsyn tas till om sökanden är laglydig och benägen att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna.”

Servering av alkoholdrycker är en socialt ansvarsfull uppgift. För att få tillstånd till sådan servering måste därför sökanden uppfylla högt ställda krav på lämplighet. Den sökande skall visa att han är lämplig att bedriva alkoholservering och att serveringsstället uppfyller kraven i alkohollagen.

Lämplighetsprövningen omfattar två delar, dels kunskaper i alkohollagstiftningen, dels den personliga vandeln.

Kunskaper om alkohollagstiftningen skall vara dokumenterade genom att sökanden har gått igenom restaurangskola eller gått annan godkänd utbildning i ansvarsfull alkoholservering som uppfyller alkoholinspektionens måldokument. Som alternativ kan kunskaper vara tillräckliga med minst två års erfarenhet av alkoholservering, för att beviljas ett års serveringstillstånd med villkor om att gå utbildning under året, för att sedan kunna erhålla stadigvarande serveringstillstånd.

Prövning av den personliga vandeln görs avseende den ekonomiska skötsamheten och eventuell tidigare brottslig belastning. Uppgifter begärs in från polismyndigheten. Sökanden skall ha fullgjort sina skyldigheter mot det allmänna och uppgifter från skattemyndigheten, kronofogdemyndigheten och tingsrätten är underlag i tillståndsprövningen.

Kravet på personlig lämplighet kvarstår även efter det att tillstånd meddelats. Om brister konstateras är bestämmelsen i 7 kap 19 § fjärde punkten tillämplig (återkallande av serveringstillstånd). Detta gäller även om serveringen av alkoholdrycker har skötts i enlighet med lagen.

Alkohollagen 7 kap 9 §

”Serveringstillstånd får vägras även om de grundläggande kraven är uppfyllda om serveringen kan befaras medföra alkoholpolitiska olägenheter”.

Det finns enligt alkohollagen ingen generell rätt att få serveringstillstånd. Kommunen skall bedöma risken för eventuella alkoholpolitiska olägenheter. Polismyndighetens yttrande om ordningsläget i området för den tilltänkta etableringen och miljöförvaltningens bedömning av risken för att det uppkommer störningar för närboende ska tillmätas stor vikt vid tillståndsprövningen. Det ska vara möjligt för kommunen att förhindra alkoholservice i särskilt känsliga områden, såsom i närheten av skolor, ungdomsgårdar eller där många ungdomar brukar samlas, eller i områden med känd missbruksproblematik.

Det måste alltid göras en individuell prövning med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Ett avslag på ansökningar måste motiveras med hänvisning till sökandens lämplighet, serveringslokalens beskaffenhet eller med hänsyn till att alkoholpolitiska olägenheter kan befaras uppstå genom den tilltänkta serveringen. Ett avslag på en ansökan kan inte enbart grundas på de kommunala riktlinjerna.

Om alkoholpolitiska hänsyn vid tillståndsprövningen ställs mot företagsekonomiska eller näringspolitiska hänsyn, skall de alkoholpolitiska hänsynen ha företräde.

Riktlinjer för Hörby kommun avseende alkoholpolitisk olägenhet

Alkoholpolitiska olägenheter föreligger efter en helhetsbedömning då följande förhållanden vägs samman:

om alkoholpolitiska problem redan förekommer i området eller bedömningar från andra myndigheter

polismyndighetens bedömning avseende ordningsproblem på serveringsstället eller i dess omedelbara omgivning,

om miljöförvaltningen bedömer att etableringen innebär risk för störningar för närboende bör detta tillmätas stor betydelse (kan gälla trafik till och från restaurang samt musiknivå mm)

kommunens kännedom om missförhållanden i serveringslokalen, brister i sökandens lämplighet eller övrig risk för missförhållanden

områden i närheten av ungdoms- och idrottsmiljöer samt områden som är känsliga ur ordnings- och bullersynpunkt skall särskilt beaktas och utredas.

vid nyetableringar kan provotid ges på serveringstillstånd för att möjliggöra ett insamlade av ett bredare underlag för bedömning av risk för alkoholpolitiska olägenheter.

Serveringstider

Alkohollagen 6 kap 4 §

”Om inte tillståndsmyndigheten beslutar annat får servering av spritdrycker, vin och starköl påbörjas tidigast klockan 11.00 och avslutas senast klockan 01.00. Vid prövningen skall risken för alkoholpolitiska olägenheter särskilt beaktas.

Serveringsställe skall vara utrymt senast 30 minuter efter serveringstidens utgång.”

Alkohollagstiftningen är en social skyddslagstiftning. Sociala hänsyn skall därför ha företräde framför företagsekonomiska eller näringspolitiska. Enbart ekonomiska skäl, exempelvis en hänvisning till att en konkurrerande eller närliggande restaurang har utsträckt serveringstid, är därför inte tillräcklig grund för bifall till en ansökan om utsträckning av serveringstiden utöver normaltiden. Lagstiftningen har som huvudregel angivit kl. 11.00 för serveringens början och kl. 01.00 för serveringens avslutande. Utsträckt serveringstid är således undantag från detta och måste därför prövas i varje enskilt fall. Undantag kan antingen avse:

- rätt till servering utanför normaltidens ram (utsträckt serveringstid), dvs. servering före kl. 11.00 och servering efter kl. 01.00, eller
- inskränkning av serveringstid i förhållande till normaltiden.

Vid prövningen av serveringstid skall särskilt beaktas risken för alkoholpolitiska olägenheter.

Riktlinjer för Hörby Kommun avseende serveringstider

Hörby Kommun har serveringstid inomhus inom lagstiftningens normaltid 11.00-01.00 vid nyansökningar av serveringstillstånd.

Utökad serveringstid till längst kl 02.00 kan medges:

vid utsträckt serveringstid vid enstaka tillfälle av restaurang med redan befintligt tillstånd, exempelvis marknad eller annat evenemang.

eller

stadigvarande tillståndshavare som uppfyller kriterier nedan

- särskilt inriktning på verksamhet där tydlig motivering till längre serveringstid framgår, exempelvis nattklubb
- krav för tillstånd till serveringstid till kl. 01.00 är uppfyllda
- verksamheten är välskött och inte har några aktuella anmärkningar
- särskild risk för buller och andra störningar ej finns

beslut om öppethållande förenas med villkor om förordnade ordningsvakter i restaurangen (villkor sätts alltid i samråd med polismyndigheten)

Serveringslokalen

Alkohollagen 7 kap 8 §

”Tillstånd för servering till allmänheten året runt eller årligen under viss tidsperiod får meddelas endast om serveringsstället har ett kök för allsidig matlagning och tillhandahåller lagad mat.

Serveringsstället skall ha ett med hänsyn till omständigheterna tillräckligt antal sittplatser.

Serveringsstället skall även vara lämpligt för sitt ändamål ur brandsäkerhetssynpunkt.

Tillstånd för servering till allmänheten under en enstaka tidsperiod eller vid ett enstaka tillfälle får meddelas om serveringsstället tillhandahåller lagad mat. Detsamma gäller beträffande tillstånd för

servering i slutet sällskap. Om det finns en drinkbar skall den vara en mindre väsentlig del av serveringsstället, inrättad i nära anslutning till matsal.”

En restaurang med servering till allmänheten skall ha ett välutrustat kök som också skall användas. Lagad mat skall kunna tillhandahållas under hela serveringstiden, det vill säga tid då försäljning av spritdrycker, vin eller starköl pågår.

Under sen kvällstid är kravet av ett varierat och allsidigt matutbud inte lika höga. Det kan då vara tillräckligt att restaurangen erbjuder några eller ett par rätter lagad mat.

En grundförutsättning för serveringstillstånd är att miljöförvaltningen godkänner lokalen som livsmedelslokal enligt livsmedelslagen. Miljöförvaltningens bedömning görs dock endast från livsmedels- och omgivningshygieniska aspekter. Ett lokalgodkännande utan inskränkning utifrån dessa aspekter innebär inte nödvändigtvis att det finns utrustning som möjliggör allsidig matlagning i alkohollagens mening. Det är alltså tillståndsmyndigheten på serveringsområdet som måste göra den slutliga prövningen. Om lokalen endast godkänns för beredning av prefabricerade maträtter, t.ex. gatukökssortiment, snabbmat eller liknande, kan inte serveringsstället anses vara utrustat med ett kök för allsidig matlagning.

Minikrav på omfattningen av lokalgodkännandet för kök för allsidig matlagning:

- ger möjlighet till tillagning av ett varierat och komplett utbud av lagad mat från råvaror
- godkänt för hantering av tvättade eller skalade rotfrukter,
- rensad och filead fisk
- detaljstyckat kött

För renodlade köttrestauranger bortfaller kravet på att filmad fisk skall kunna hanteras. För renodlade fiskrestauranger gäller motsvarande avseende detaljstyckat kött.

Varken vid servering i slutna sällskap eller vid tillfällig servering finns det några krav avseende kök. Lagad mat skall dock alltid tillhandahållas.

Vid ansökan om stadigvarande serveringstillstånd skall tillstånd kunna nekas om lokalerna i sin helhet inte är godkända av räddningstjänsten.

Riktlinjer för Hörby Kommun avseende serveringslokal

Miljöförvaltningen prövar om serveringsställets kök uppfyller alkohollagens krav för allsidig matlagning.

Räddningstjänsten prövar om serveringslokalen är lämplig för sitt ändamål ur brandsäkerhetssynpunkt.

Uteservering

Alkohollagen 7 kap 10 §

”Serveringstillstånd skall avse viss lokal eller annat avgränsat utrymme”

Samma regler gäller för alkoholserving utomhus enligt alkohollagen som för alkoholserving i övrigt. Dock krävs tillstånd för användning av offentlig plats enligt ordningslagen eller dispositionsrätt vid förhyrning av privat mark.

I de fall serveringstillståndet även omfattar uteservering måste lagad mat också kunna serveras där.

En uteservering skall också vara fysiskt avgränsad från kringliggande område där servering inte får förekomma.

Dess belägenhet skall vara sådan att den kan överblickas, bland annat för att serveringspersonal skall kunna kontrollera vilka gäster som får tillgång till alkoholdrycker samt kunna upptäcka om olägenheter uppstår.

Uteservering bör ligga i nära anslutning till de egentliga serveringslokalerna, varför tillstånd ej bör meddelas uteservering på längre avstånd från ett serveringsställe, s.k. satellitservering.

Riktlinjer för Hörby Kommun avseende uteservering

För uteservering gäller samma regler som för servering i övrigt.

Serveringstid kan medges som längst till klockan 23.00.

Utökad serveringstid vid uteservering kan medges till längst kl 01.00 då:
Befintligt serveringstillstånd finns och ansökan avser enstaka tillfälle vid exempelvis marknad eller annat evenemang.

Enligt riktlinjer och regler avseende uteservering, från Hörby Kommun, Tekniska kontoret skall:

- *Ansökan göras skriftligt till tekniska kontoret med ritningar och beskrivning.*
- *Uteserveringen ligga i direkt anslutning till restaurangen eller serveringen och inte framför annans lokaler.*
- *Restaurangfilialer eller lösa serveringsbodar accepteras inte.*
- *På trottoar eller annan gångbana fordras 1,5-2 m fritt utrymme för förbipasserande.*
- *Uteserveringar får förekomma under perioden 1 april – 30 september.*
- *Bygglov krävs om uteservering har*
  - *ogenomskinlig eller tät avgränsning som är högre än 1,1 m över trottoar*
  - *fast tak eller markis som ej är uppfällbar,*
- *Tillstånd enligt livsmedelslagen kräva som livsmedel skall beredas och /eller tillagas utomhus.*

Polismyndigheten ger tillstånd (enligt ordningslagen) att använda allmän platsmark efter att ha fått tekniska kontorets godkännande.

Tillfälliga tillstånd

Alkohollagen 7 kap 5 §

”Serveringstillstånd kan meddelas för servering till allmänheten eller i förening, företag eller annat slutet sällskap. Tillstånd kan avse servering året runt eller årligen under en viss tidsperiod (stadigvarande tillstånd). Tillstånd kan även avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle”

Servering till allmänheten under enstaka tidsperiod eller vid enstaka tillfälle kan ske vid festivaler eller andra typer av tidsbegränsade arrangemang, exempelvis Hörby marknad. Samma regler gäller som vid tillstånd för stadigvarande servering, förutom att kravet på allsidig matlagning sänks till att lagad mat skall tillhandahållas.

Riktlinjer för Hörby kommun avseende tillfälliga alkoholserveringstillstånd till allmänheten

- Tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten skall vara en del av ett större arrangemang.
- Inriktningen skall vara överensstämmande med vanlig restaurangverksamhet och ej enbart dryckesinriktad
- Tillstånd i samband med idrottsevenemang eller evenemang som huvudsakligen vänder sig till en ungdomlig publik skall bedömas med stor återhållsamhet
- Ansvarsfull alkoholservering och alkoholpolitiska olägenheter (se tidigare rubriker) skall vara styrande för bedömning och beslut
- Endast juridisk eller fysisk person som innehar ett stadigvarande tillstånd att servera alkoholdrycker kan erhålla tillfälligt tillstånd att servera alkoholdrycker till allmänheten
- Miljöförvaltningens krav på livsmedelshantering, livsmedelslokal samt på toaletter/toalettvagnar skall vara uppfyllda
- Lagad mat skall kunna tillhandahållas under restaurangliknande former, minst några olika varma, lagade rätter
- Serveringen skall bedrivas på en väl avgränsad serveringsyta med tillfredställande antal sittplatser och acceptabla avgränsningar. Personalen skall kunna överblicka serveringsytan
- Kassa med vanliga kassarutiner krävs och att kunden erbjuds kvitto
- Tillståndsmyndigheten kan kräva särredovisning av verksamheten
- Kraven från andra myndigheter skall vara uppfyllda (exempelvis polismyndighet, räddningstjänst, miljöförvaltning)
- Sökanden skall ha beviljats markupplåtelse och kunna uppvisa rätt att disponera det tänkta serveringsstället
- Spritservering medges ej, utan bara vin och öl vid tillfällig servering till allmänheten
- Servering medges inte längre än till kl 01.00 och serveringsstället skall vara utrymt 30 minuter senare

Ett slutet sällskap är en begränsad krets personer som har någon form av gemensamt intresse såsom i en förening eller annan sammanslutning utöver ifrågavarande tillställning.

Vid varje tillfälle då alkoholservering till slutet sällskap sker, skall arrangören i förväg veta exakt vilka personer som kommer att delta. Förhållanden såsom att entréavgifter tas ut och att

lokalen är öppen för nya gäster under tiden tillställningen pågår medför att serveringen får anses riktad till allmänheten. En tillställning som är allmän sammankomst eller offentlig tillställning enligt ordningslagens bestämmelser kan inte anses vara ett slutet sällskap i alkohollagens mening.

Innehavare av tillfälliga alkoholserveringstillstånd till slutna sällskap får enligt 6 kap 5 § AL endast inhandla spritdrycker, vin och starköl hos Systembolaget AB.

Riktlinjer för Hörby kommun avseende tillfälliga alkoholserveringstillstånd till slutna sällskap

Maximalt utfärdas 12 tillstånd per år och sökande.

- Klart framstå att det inte rör sig om servering till verksamhet som kan betraktas som offentlig
- Tillfälligt tillstånd för slutet sällskap kan meddelas till företag för servering vid personalfester och dylikt
- Ett slutet sällskap är en begränsad krets av personer som har någon form av gemensamt intresse, såsom i en förening eller annan sammanslutning, utöver ifrågavarande tillställning med alkoholservering
- Lagad mat skall tillhandahållas
- Föreningen, stiftelsen eller företaget som söker tillstånd skall ha en tillfredsställande organisation, med stadgar, styrelse och medlemsförteckning
- Organisationsnummer från skattemyndighet skall redovisas, liksom uppgift om vem som är firmatecknare
- Föreningen skall visa att de bedriver ideell eller annan verksamhet samt att verksamheten är (eller utifrån ansökningshandlingarna kan bedömas bli) bestående
- Sökanden skall vara personligt och ekonomiskt lämplig i enlighet med 7 kap 7 § AL.
- Servering medges längst till klockan 01.00

Tillsyn

Alkohollagen 8 kap 1 §

”Statens Folkhälsoinstitut utövar central tillsyn över efterlevnaden av denna lag och kan meddela allmänna råd till begränsad användning.

Den omedelbara tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna om servering av spritdrycker, vin och starköl utövas av kommunen och av polismyndigheten. Kommunen och polismyndigheten utövar också tillsyn över servering av och detaljhandel med öl.”

Kommunens uppgift är att vägleda tillståndshavarna och att kontrollera att reglerna följs.

Tillsyn i kombination med möjligheter till sanktioner är ett viktigt instrument för att restaurangverksamheten skall bedrivas enligt gällande lagar och bestämmelser.

Kommunerna har getts en möjlighet att ta hjälp av varandra med uppgifterna. Samverkan kan också ske i andra former än de som regleras i avtal. Tillsynsmyndigheternas informationsutbyte sinsemellan, och andra myndigheters skyldigheter att lämna tillsynsmyndigheterna upplysningar, har särskilt reglerats med syfte att möjliggöra en effektiv tillsyn (8 kap. 2 §). Bland annat skall polismyndigheten underrätta tillsynsmyndigheten om

sina iakttagelser. Kommunen skall underrätta den polismyndighet som berörs om de beslut som fattats enligt alkohollagen (7 kap.22 §).

Riktlinjer för Hörby kommun avseende tillsyn

Förebyggande tillsyn:

Innehåller information och rådgivning till tillståndshavare/sökande. Dialog med krögare eller besök hos restauranger med diskussion om situationer som kan uppkomma eller har uppkommit och möjliga lösningar för att rätta till brister omedelbart.

Inre tillsyn:

Innehåller kontroll av uppgifter från olika myndigheter. Det handlar om frågor av ekonomisk art och tillståndshavarensandel. Restaurangernas försäljning följs även upp genom restaurangrapporter som lämnas in en gång om året och som ligger till grund för den tillsynsavgift som debiteras tillståndshavaren. Till den inre tillsynen räknas också en fortlöpande bevakning av restaurangernas marknadsföring.

Yttre tillsyn:

Tillsyn som kontinuerligt utförs dels av alkoholhandläggaren samt fältsekreterare med tillsynsansvar. De serveringsställen som har en ungdomlig publik eller där risken för alkoholpolitisk olägenhet uppstår, besöks mera regelbundet. Tillsynen innebär en kontroll av att restaurangens alkoholservering sker i enlighet med det utfärdade tillståndet och att den inte bryter mot gällande lag. Bedömningar görs av ordningsläget i och utanför restaurangen, åldersgränser, servering till berusade, tider, villkor, lokaler, bokföring, serveringsansvarig. Tillsynen omfattar även kontroll av marknadsföringen av alkoholdrycker på serveringsstället och i dess omedelbara närhet sker på ett måttfullt sätt. Den ekonomiska skötsamheten granskas genom exempelvis kassa- och personalkontroll och utförs då i samverkan med skattemyndigheten. I samarbete med polismyndighet kontrolleras förekomsten av brottslig verksamhet.

Tillsyn skall dokumenteras och delges restaurang, även om den är utan anmärkning.

Anmälningsskyldighet vid befintligt serveringstillstånd

Tillståndshavaren är skyldig att anmäla när en persons serveringsansvar upphör, t.ex. när en serveringsansvarig slutar sin anställning eller skiljs från uppgiften.

Tillståndshavaren har också en skyldighet att anmäla förändringar som har betydelse för kommunens tillsyn. Denna skyldighet innefattar bl.a. förändringar avseende personer med betydande inflytande.

8 kap 3 § Alkohollagen (1994:1738)

Den som beviljats tillstånd skall hos tillståndsmyndigheten anmäla när han avser att påbörja verksamheten. Anmälan skall även göras om verksamheten läggs ned eller om avbrott görs i den. Anmälan skall också göras i fall verksamhetens omfattning förändras eller om det i övrigt sker någon förändring i verksamheten som är av betydelse för tillsynen. Även betydande förändringar av ägarförhållanden skall anmälas.

Anmälan i denna paragraf skall göras i förväg. Om det förhållande som föranlett anmälningsskyldighet inte har kunnat förutses skall anmälan i stället göras utan dröjsmål.

8 kap 4 § Alkohollagen (1994:1738)

Om en tillsynsmyndighet begär det skall en tillståndshavare lämna tillträde till driftsställe med tillhörande lokaler och tillhandahålla handlingar som rör verksamheten samt utan ersättning hjälpa till vid tillsynen, lämna varuprover som behövs och redovisa uppgifter om verksamhetens omfattning och utveckling.

Gentemot Statens folkhälsoinstitut som är central tillsynsmyndighet gäller denna skyldighet för alla med serveringstillstånd. Gentemot länsstyrelsen gäller skyldigheten för tillståndshavarna inom länet. Avseende kommuner och polismyndigheter gäller skyldigheten för tillståndshavarna i den kommun/polisdistrikt där verksamheten bedrivs.

8 kap 5 § Alkohollagen (1994:1738)

Bokföring i rörelse som är tillståndspliktig skall vara så utformad att kontroll av verksamheten är möjlig. Den som driver rörelsen är skyldig att på anfordran av en tillsynsmyndighet förete bokföringshandlingarna. Tillståndshavare och den som enligt 4 kap. 1 § första stycket är berättigad att bedriva partihandel är skyldiga att lämna statistiska uppgifter i enlighet med de föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Statens folkhälsoinstitut meddelar. lag (2001:414).

Alkohollagen ställer större krav på tillståndshavare avseende bokföringens beskaffenhet än vad som följer av sedvanliga regler för bokföring. Bestämmelsen ovan innebär att det skall vara möjlig för tillsynsmyndigheterna att kontrollera flödet och hanteringen av alkoholdrycker. Alla inköp och all försäljning av alkoholdrycker, uttryckt i kronor såväl som i volym (liter) skall framgå av bokföringen.¹ Detta gäller för vart och ett av de förekommande varuslagen.

Redovisning avseende försäljning samt inköp av alkohol redovisas en gång per år av restaurang via restaurangrapport som lämnas till kommunen som sedan vidarebefordrar rapporter till Folkhälsoinstitutet.

7 kap 11 § Alkohollagen (1994:1738)

Ombyggnad av serveringsställe som medför väsentlig ändring av serveringslokalerna kräver särskilt medgivande av tillståndsmyndigheten.

Varje ombyggnad som kräver bygglov eller godkännande av livsmedelslokal får anses som väsentlig och kräver därmed särskilt medgivande från tillståndsmyndigheten. Detsamma gäller – även om byggnadslov eller nytt godkännande av livsmedelslokal inte krävs – varje ombyggnad som medför att serveringslokalerna på ett väsentligt sätt utökas, eller att verksamhetens inriktning väsentligt ändras. Exempel på ombyggnad som kan vara av detta senare slag är inrättande av ny lokal del eller inrättande av nytt annat avgränsat utrymme (t.ex. en balkong, terrass eller uteservering).

Även om medgivande inte krävs skall varje planerad ombyggnad av betydelse för tillsynen anmälas till tillståndsmyndigheten, jämför med 8 kap. 3 §.

Sanktioner

7 kap 19 § Alkohollagen (1994:1738)

Kommunen skall återkalla serveringstillstånd om

- 1. tillståndet inte längre utnyttjas,*
- 2. det inte endast tillfälligt uppkommer sådana olägenheter som avses i 6 kap. 2 §,*
- 3. tillståndshavaren inte följer de för servering eller serveringstillstånd gällande bestämmelserna i denna lag eller föreskrifter eller villkor meddelade med stöd av denna lag,*
- 4. de förutsättningar som gäller för meddelande av tillstånd enligt 7 och 8 §§ inte längre föreligger, eller*
- 5. tillståndshavaren tillåter brottslig verksamhet på serveringsstället. Lag (2001:414).*

Ett ingripande mot en tillståndshavare skall inte ses som ett straff utan är samhällets åtgärd för att undanröja negativa alkoholpolitiska förhållanden eller för att förhindra att sådana uppkommer.

Tillståndsmyndigheten är skyldig att ingripa administrativt mot en tillståndshavare när det finns grund för återkallelse av serveringstillstånd.

I vissa fall upphör tillstånd att gälla utan att återkallelse skett. Någon åtgärd enligt 7 kap. 19 § skall då inte vidtas från tillståndsmyndighetens sida. De fall det är fråga om är följande:

- då dödsbo eller förvaltare inte anmält fortsatt drift inom föreskriven tid (7 kap. 17 § första stycket),
- när tillståndshavaren försatts i konkurs (7 kap. 17 § andra stycket),
- när tillståndstiden för ett tidsbegränsat tillstånd löpt ut,
- när en juridisk person upphör att existera som självständigt rättssubjekt (detta kan ske när ett företag efter beslut om likvidation upplöses och vid en fusion vid den tidpunkt då inlösen är gjord).

7 kap 20 § Alkohollagen (1994:1738)

I stället för återkallelse enligt 18 eller 19 § kan tillståndshavaren meddelas varning, om varning av särskilda skäl kan anses vara en tillräcklig åtgärd.

För att varning skall komma ifråga krävs att det föreligger grund för återkallelse, det vill säga att något av rekvisiten i 7 kap. 19 § punkt 2–5 är uppfyllt.

Riktlinjer för Hörby kommun avseende sanktioner

Huvudregeln är att tillståndet skall återkallas.

Systematisk försäljning av alkoholdrycker vid ett och samma tillfälle till ett flertal gäster som inte uppnått 18 års ålder eller är märkbart påverkade av alkohol eller annat berusningsmedel är tillräckligt för återkallelse.

Om en tillståndshavare dömts för brott mot brandskyddsbestämmelser eller meddelats upprepade förelägganden eller förbud enligt räddningslagen, brott mot lotterilagen, häleri, koppleri, narkotikabrott eller diskrimineringsbrott bör alkoholserveringstillståndet återkallas.

För att ett ingripande skall kunna begränsas till en varning måste särskilda skäl föreligga. Sådana särskilda skäl kan vara att tillståndshavaren vidtar verkningsfulla åtgärder för att rätta till missförhållandena. Exempel på sådana åtgärder är organisatoriska förändringar, lokalombyggnad, borttagande av drinkbar, anlitande av ordningsvakter eller att någon eller några personer lämnar verksamheten. Särskilda skäl kan också vara att överträdelsen har varit tillfällig eller berott på missförstånd.

En varning bör förenas med villkor enligt 7 kap. 5 §. Villkor kan till exempel gälla serveringstid, vakter och bordsservering.

Undantag från serveringstillstånd

Servering är en transaktion där någon tillhandahåller alkoholdrycker mot ersättning. Ersättningens storlek har ingen betydelse. Även om alkoholdrycken säljs till självkostnadspris eller t.o.m. med förlust är det servering. Ingår alkoholdryck som en del i ett arrangemang för vilket erläggs entré-, eller deltagaravgift är det också fråga om servering. Ett serveringstillstånd innebär således en rätt för tillståndshavaren att mot betalning servera sina gäster de alkoholdrycker som tillståndet omfattar. Utan serveringstillstånd får alkoholdrycker serveras mot betalning endast i fall som avses i undantagsbestämmelsen nedan.

6 kap 1 § Alkohollagen (1994:1738)

Servering av spritdrycker, vin och starköl får ske endast om tillstånd har meddelats (serveringstillstånd).

Serveringstillstånd krävs dock inte för servering som ordnas

- 1. utan vinstintresse,*
- 2. i andra lokaler än där det bedrivs yrkesmässig försäljning av alkoholdrycker eller lättdrycker,*
- 3. vid ett enstaka tillfälle för vissa i förväg bestämda personer, och*
- 4. utan annan kostnad för deltagarna än kostnaden för inköp av dryckerna. lag (2001:414).*

I andra stycket finns en bestämmelse som utgör ett undantag som har tillkommit för att i vissa situationer av privat karaktär, då kommersiellt intresse saknas, möjliggöra servering utan

tillstånd (dvs. servering som tidigare var tillståndspliktig). Undantaget är tillämpligt även vid ölservering, se 6 kap. 1 a § andra stycket.

Samtliga fyra villkor skall vara uppfyllda samtidigt för att servering skall kunna få ske utan tillstånd eller utan att kraven för att få bedriva ölservering är uppfyllda.

Vidare gäller att även servering som sker med stöd av undantagsbestämmelsen utgör försäljning i lagens mening (se definition. av servering i 1 kap. 8 § andra stycket).

Serveringen omfattas därför av vissa av alkohollagens övriga bestämmelser. Således gäller åldersgränserna i 3 kap. 7 och 8 §§ även vid denna typ av servering.

Punkt 1

Det får inte finnas vinstintresse av något slag, vare sig från försäljningen av dryckerna eller från någon annan del av arrangemanget. Villkoret kan således inte anses uppfyllt om det i samband med serveringen säljs andra varor eller att avsikten är att skapa goodwill. Något kommersiellt syfte får inte finnas utan det kan enbart vara fråga om ett helt privat arrangemang.

Punkt 2

Bestämmelsen kompletterar förtäringförbudet i 6 kap. 9 §. Det innebär att vare sig serveringslokaler eller detaljhandelslokaler, dvs. lokaler som normalt används för yrkesmässig försäljning av alkoholdrycker eller lättdrycker, får användas om servering skall vara tillåten enligt undantagsbestämmelsen.

Punkt 3

Det får inte vara fråga om en verksamhet som återkommer mer eller mindre regelbundet. Ett bröllop och en jubileumsfest är exempel på när kriteriet för enstaka tillfälle kan anses uppfyllt. Föreningsmöten och pubkvällar på arbetsplatser m.m. tillhör däremot inte denna kategori. För att undantaget skall vara tillämpligt skall gästerna också vara kända till namn och antal i förväg, dvs. det handlar endast om inbjudna gäster.

Punkt 4

Ingen annan kostnad utöver inköpskostnaden för dryckerna får tas ut av gästerna. Avgift för att få delta i tillställningen eller betalning för annat får inte förekomma. Detta innebär att arrangören i anslutning till tillställningen inte kan ta betalt för vare sig mat eller andra varor eller tjänster m.m.

Som försäljning anses inte heller s.k. samköp, dvs. då någon av deltagarna på uppdrag av de övriga anskaffar dryckerna. (Om ombud, se 3 kap. 9 § första stycket.). Det skall vara fråga om ett enstaka tillfälle, en begränsad krets av deltagare och antingen en lika fördelning av kostnaderna eller efter vars och ens förbeställda mängd.

Är inte dessa förutsättningar uppfyllda är det tveksamt om arrangemanget kan anses som samköp.

För privata fester där värden/arrangören bjuder på alkoholdrycker eller om deltagarna förtär egna alkoholdrycker krävs inte och ges inte serveringstillstånd.

Riktlinjer för folkölsförsäljning

Folköl, det vill säga maldrycker från 2,25 – 3,5 volymprocent alkohol öl klass II, får endast säljas om det finns rätt till det enligt Alkohollagen. Med försäljning förstås varje form av tillhandahållande av dryck mot ersättning. Försäljning till konsument kallas detaljhandel eller, om det sker för förtäring på stället, servering. Annan försäljning kallas partihandel.

Den som bedriver detaljhandel med och servering av öl skall anmäla verksamheten hos den kommun där försäljningen sker. Anmälan skall göras av behörig företrädare för det företag som driver verksamheten. Anmälan skall göras senast när verksamheten påbörjas. I anmälan skall anges vilket sortiment av livsmedel som finns.

Särskild blankett finns avseende anmälan om folkölsförsäljning i Hörby Kommun.

Detaljhandel med folköl

Alkohollagen 3 kap 8 §

”... vid detaljhandel med öl får varor inte säljas eller annars lämnas ut till den som inte har fyllt 18 år, till den som är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel eller om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att olovligen tillhandahållas någon.”

Det är den som lämnar ut drycken som är skyldig att förvissa sig om att mottagaren har uppnått föreskriven ålder. Om drycken lämnas ut till någon som inte uppnått föreskriven ålder kan den som lämnat ut drycken straffas för olovlig dryckeshantering. Mot tillståndshavaren/den som bedriver handel med öl kan dessutom administrativa åtgärder vidtas.

Alkohollagen 5 kap 6 §

”Detaljhandel med öl är, med de inskränkningar som föreskrivs i denna lag, tillåten under villkor att verksamheten bedrivs i en lokal som är godkänd som livsmedelslokal enligt bestämmelser vilka meddelats med stöd av 22 § tredje stycket livsmedelslagen (1975:511) samt att försäljning av matvaror bedrivs i lokalen. Utan hinder av vad nu sagts får detaljhandel med öl bedrivas av detaljhandelsbolaget samt av tillverkare av öl.”

”Den som bedriver detaljhandel med öl skall anmäla verksamheten hos den kommun där försäljningen sker. Anmälan skall göras senast när verksamheten påbörjas.”

”Den som bedriver detaljhandel med öl skall utöva särskild tillsyn (egentillsyn) över försäljningen. För tillsynen skall det finnas ett för verksamheten lämpligt program.”

För att det skall kunna anses att ”försäljning av matvaror bedrivs” måste det vara fråga om en faktisk försäljning av ett någorlunda brett sortiment matvaror ur det ovan nämnda livsmedelssortimentet, dvs. mejeriprodukter, charkvaror, torrvaror, grönsaker, frukt, ett brett urval konserver liksom djupfrysade matvaror samt pizzor, piroger, smörgåsar och portioner av hämtmat. Det räcker alltså inte att en butik lagerhåller någon enstaka matvara.

Syftet med programmet för egentillsyn är att säkerställa att försäljningsreglerna följs. Det bör finnas en beredskap för åtgärder om bestämmelserna inte följs eller då det uppstår olägenheter. Vilka åtgärder det är bör framgå av programmet. Särskild vikt bör läggas på ålderskontroll och risk för langning

Handläggning och tillsyn av detaljhandel med folköl Alkohollagen 5 kap 6 § är av kommunfullmäktige delegerat till miljökontoret. En avgift enligt miljöförvaltningens gällande timtaxa avseende tillsyn är beslutad om.

Servering av folköl

Alkohollagen 6 kap 1 §a

”Servering av öl är, med de begränsningar som föreskrivs i denna lag, tillåten om verksamheten bedrivs i en lokal som är godkänd som livsmedelslokal enligt bestämmelser som meddelats med stöd av 22 § tredje stycket livsmedelslagen (1971:511) och där mat samtidigt serveras. ”

”Den som bedriver servering av öl skall anmäla verksamheten hos den kommun där försäljningen sker.”

”Den är anmälningsskyldig skall utöva särskild tillsyn (egentillsyn) över serveringen. För tillsynen skall det finnas ett för verksamheten lämpligt program.”

Servering av öl är tillåten om verksamhet bedrivs i en lokal som är godkänd som livsmedelslokal enligt bestämmelser som meddelats med stöd av 22 § tredje stycket livsmedelslagen (1971:511) och där mat samtidigt serveras.

För att det skall kunna anses att servering av mat bedrivs, måste det vara fråga om en faktisk servering av lagad varm mat. Det räcker inte med att mat kan tillhandahållas. Minimikravet kan vid servering av folköl anses vara uppfyllt om det till exempel serveras varma smörgåsar, varm korv, hamburgare, skaldjur. Den som säljer eller serverar folköl skall även erbjuda andra drycker exv. lättöl, läsk eller vatten. Ambulerande korv- och glass försäljare har inte rätt att servera öl.

Folköl får inte säljas eller serveras till person under 18 år eller till någon som misstänks kunna överlämna ölen till annan person under 18 år.

Folköl får inte heller säljas eller serveras till person som är berusad av alkohol eller påverkad av andra berusningsmedel.

Det skall var god ordning i lokalen och det är till exempel inte tillåtet att bjuda kunder på folköl.

Egentillsynsprogrammet skall bl a beskriva vilka rutiner som skall tillämpas vid servering av folköl för att inte servering skall ske till underåriga eller märkbart påverkade gäster och att det råder ordning och nykterhet på serveringsstället.

CHECKLISTA FÖR EGENTILLSYN:

- utse försäljningsansvarig,
- informera berörd personalen om regler och rutiner och varför de finns,
- regelbundet repetera regler och rutiner med personalen,
- regelbunden intern kontroll av att personalen följer reglerna,
- se till att det finns tydlig information om reglerna anslagen i butiken,

- dokumentera att åtgärderna i programmet vidtagits.

Egentillsyns program skall skickas in till Hörby Kommun i samband med anmälan om folkölsförsäljning, exempel på egentillsynsprogram finns att tillhanda hålla.

Alkohollagen 7 kap 21 §

”Föranleder detaljhandel med eller servering av öl olägenheter ifråga om ordning och nykterhet eller följs inte bestämmelserna i denna lag, får kommunen förbjuda den som bedriver försäljningen att fortsätta verksamheten eller, om förbud får anses vara en alltför ingripande åtgärd, meddela honom varning.

Förbud kan inskränkas till att gälla vissa närmare angivna tider eller under vissa närmare angivna omständigheter. Förbud meddelas för en tid av sex månader eller, vid upprepade eller allvarliga försummelser, tolv månader räknat från det att den som bedriver försäljningen fått del av beslutet”

Handläggning och tillsyn av servering av folköl är delegerat till socialförvaltningen.

Riktlinjer för Hörby kommun avseende folköl

Kommunen skall informera varje företag som bedriver detaljhandel eller servering av folköl om försäljningsreglerna och om skyldigheten att ha en särskild tillsyn över ölförsäljningen.

Frånvaron av egentillsyn och/eller program kan utgöra grund för åtgärd (försäljningsförbud eller varning).

Kommunen bör ha särskild uppmärksamhet på hur egentillsynen fungerar.

Kommunen är skyldig att ingripa om försäljningsbestämmelserna i alkohollagen inte följs, genom att förbjuda detaljhandel med eller servering av folköl. Förbud kan meddelas för sex eller tolv månader. Förbudet kan vara totalt eller gälla viss eller vissa veckodagar eller viss tid på dygnet.

I stället för förbud kan varning meddelas om ett förbud anses vara en alltför sträng åtgärd. Varning kan vara tillräcklig åtgärd till exempel när missförhållandena varit tillfälliga och åtgärder för att förhindra upprepning av missförhållanden har skett eller om missförhållandena skett med anledning av missuppfattning.

Handläggning och tillsyn av detaljhandel med folköl Alkohollagen 5 kap 6 § är delegerat till miljökontoret.

Handläggning och tillsyn av servering av folköl är delegerat till socialförvaltningen.

AVGIFTER FÖR SERVERINGSTILLSTÅND

Kommunen har enligt 7 kap 13 § alkohollagen rätt att ta ut avgifter för prövning av ansökan om serveringstillstånd (ansökningsavgift) och för den löpande tillsynen av restauranger med serveringstillstånd (tillsynsavgift).

Ansökningsavgiften ska täcka kommunens kostnad för prövningen och är inte någon tillståndsavgift. Detta innebär att ansökningsavgiften inte återbetalas om ansökan avslås. För tillfälliga tillstånd där både ansökningsavgiften och tillsynsavgiften betalas innan ansökningstillfället återbetalas tillsynsavgiften om ansökan avslås.

Ansökningsavgift

Nyansökan permanent tillstånd	5000 kr
Utvidgat tillstånd (inkl tillfälliga tidsbegränsade ändringar) Varav tillsynsavgift 500kr	3000 kr
Utökade serveringstider (inkl tillfälliga tidsbegränsade ändringar) varav tillsynsavgift 500 kr	2500 kr
Tillfälliga tillstånd för allmänheten varav tillsynsavgift 500 kr	3500 kr
Tillfälliga tillstånd för slutna sällskap varav tillsynsavgift 500 kr	1000 kr

Tillsynsavgift vid permanent tillstånd

Restauranger med stadigvarande serveringstillstånd betalar för den årliga tillsynen baserat på omsättningen av alkohol som tillståndshavaren redovisar i restaurangrapporten, som lämnas i en gång per år enligt Statens folkhälsoinstituts föreskrifter. Om restaurangrapporten inte lämnas in placeras restaurangen i hösta avgiftsklassen och debiteras högsta avgiften.

Omsättning av alkoholförsäljning:

0	– 250 000	1000 kr
250 001	– 500 000	2000 kr
500 001	– 1 000 000	3000 kr
1 000 001	– 2 000 000	4000 kr
2 000 001	– 4 000 000	5000 kr
4 000 001	–	6000 kr

Servering av folköl

ännu inte antagen av fullmäktige

Kommunen får även ta ut avgift för tillsyn av den som bedriver anmälningspliktig servering av eller detaljhandel med öl. 2001:414

Tillsynsavgift vid servering av folköl 500 kr